

Životné jubileum profesora MUDr. Jozefa Pačina, DrSc.

Prednosta II. gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF UPJŠ a PFNsP v Košiciach a I. podpredseda SGPS SLS sa dožil sice lomeného, ale významného životného jubilea 65. narodenín v dobrom zdraví, plný pracovného elánu a plánov do budúcnosti.

Prof. Jozef Pačin, DrSc., sa narodil 15. augusta 1932 v Likavke pri Ružomberku. Základné vzdelanie absolvoval v rodnej obci a gymnázium v Ružomberku. Maturoval roku 1951. Lekárske štúdium začal na Lekárskej fakulte UK v Bratislave (1951–1954) a dokončil na Lekárskej fakulte UPJŠ v Košiciach, kde promovoval roku 1957.

Ako študent 5. a 6. ročníka už bol demonštrátorom na ženskej klinike v Košiciach. Na túto kliniku nastúpil po promócií ako sekundárny lekár. Erudíciu ženského lekára získaval pod vedením profesora Schwarzera (1892–1980). Ženskej klinike ostal verný po celé ďalšie roky a postupne prešiel cez všetky pracovné posty – sekundár, ambulantný lekár, starší sekundár, odborný asistent, docent, profesor, vedúci katedry a prednosta kliniky.

Jubilant vytrvale a sústavne dbal o svoj odborný a vedecko-pedagogický rast. Roku 1961 absolvoval špecializačnú atestáciu I. a roku 1975 aj II. stupňa z gynekológie a pôrodnictva. Roku 1975 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu *Pomery hemokoagulácie a fibrinolýzy v pôrodnictve a ich hodnotenie pomocou trombelastografie*. Roku 1979 habilitoval prácou *Subchoriálne depozity fibrínu v placente, ich výskyt a význam v klinike*. Roku 1986 obhájil veľký doktorát prácou *Červené krvinky v tehotnosti*. V doktorskej práci skúmal a pertraktoval originálnu, pôvodnú problematiku – otázky glykovaného hemoglobínu A1C, rovnováhu medzi oxidačnými pochodmi a antioxidačnou ochranou v erytrocytoch u diabetičiek a pri anémiách počas tehotnosti, pôrode a v šesto-nedeli a pri rôznych patologických stavoch (potrat, predčasný pôrod, gestózy). Roku 1989 ho menovali za profesora z vedného odboru gynekológie a pôrodnictva.

Je potrebné osobitne vyzdvihnúť, že všetky obhájené práce jubilanta boli výsledkom jeho dlhoročnej neúnavnej a cielenej vedeckovýskumnej činnosti v problematike hematológie a metabolizmu sacharidov. Jubilant tak vytvoril podmienky pre vznik

a sám aj založil vlastnú školu hematológie a metabolizmu v tehotnosti. Prácu a osobnosť prof. Pačina, DrSc., uznávajú doma aj v zahraničí. Predsedníctvo SLS ocenilo publikačnú činnosť jubilanta opakovaným udelením Ambrovej ceny SGPS SLS.

Jubilant absolvoval úspešné študijné pobyty na popredných klinikách v Paríži u prof. Mergera a prof. Jamaina. Roku 1967 pred komisiou Vedeckej rady Lekárskej fakulty Sorbonskej Univerzity obhájil dizertačnú prácu *Les problèmes de l'Hémocoagulation au cours de l'accouchement et dans cordon ombilical denoeveau-né* a menovali ho za d'Assistant Entrager. Roku 1970 za veľmi dobré pracovné výsledky počas pôsobenia na klinikách Gynéc. d'Obstét. de L'Hôpital Bichat a St. Antoine na Collège de Médecine des Hôpitaux de Paris jubilantovi udelili titul – Résident Interne des Hôpitaux de Paris.

Prof. MUDr. Jozef Pačin, DrSc., bol vedúci Katedry gynekológie a pôrodnictva LF UPJŠ od roku 1983. Funkciu prednosta I. gynekologicko-pôrodnicej kliniky vykonával od roku 1984. Od roku 1992 je prednosta II. gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF UPJŠ a PFNsP v Košiciach na Moyzesovej ulici.

Vedeckovýskumná činnosť jubilanta je rozsiahla. Je autorom a spoluautorom 155 vedeckých a odborných prác v odborných časopisoch a zborníkoch. Obhájil záverečné správy 8 čiastkových úloh štátneho plánu výskumu. Je autorom 5 učebných textov pre študentov medicíny, jednej monografie a 200 vedecko-odborných prednášok na konferenciách a kongresoch doma a v zahraničí. Oponoval 9 kandidátskych dizertačných prác, jednu doktorskú prácu, habilitačnú prácu, návrhy na profesora z vedného odboru gynekológia a pôrodnictva. Absolvoval viaceré študijné pobyty – roku 1971 bol 2 mesiace u prof. Hořejšího na Ústave hematológie a krvnej transfúzie v Prahe, roku 1983 mesiac v Kyjeve v Ústave matka a dieťa a mnohé krátkodobé študijné pobyty na klinikách v Brne, Prahe a inde.

Gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF UPJŠ v Košiciach pod vedením jubilanta dosahovali vždy hodnotné výsledky vo všetkých oblastiach činnosti ženského lekárstva a zaradili sa medzi popredné klinické pracoviská nielen na Slovensku, ale aj v bývalej ČSFR. Viacero zahraničných lekárov absolvovalo na týchto klinikách študijné pobyty. Posledným zahraničným lekárom bol občan Guiney – interný apširant dr. med. Thierno Sadou Diallo. Pod vedením jubilanta vypracoval a obhájil kandidátsku dizertačnú prácu vo francúzskom jazyku *Activités de la glucose-6-phosphate déhydrogenase et de la catalase dans les érythrocytes au cours des grossesses ä haute risques*.

V minulosti do ukončenia činnosti Krajských národných výborov bol prof. Pačin aj krajským odborníkom. Pod jeho vedením sa podstatne skvalitnila činnosť v ženskom lekárstve na poliklinikách a v nemocniciach VSK. Dosiahli sa dovtedy nepoznané výborné výsledky v nízkej perinatálnej a materskej úmrtnosti.

Jubilant sa teraz i v minulosti angažoval v rôznych funkciách na Slovensku, ale aj v rámci bývalej ČSFR: člen výboru odbornej spoločnosti, člen redakčných rád časopisov, člen komisie pre obhajobu kandidátskych a doktorských prác, člen skúšobných komisií IVZ, člen grantovej komisie pre gynekológiu a pôrodnictvo pri MZ SR, od roku 1997 je garantom doktorantského štúdia v našom vednom odbore na LFUK v Bratislave.

Predsedsníctvo Slovenskej lekárskej spoločnosti jubilantovi udelilo na návrh Slovenskej gynekologicko-pôrodnickej spoločnosti Zlatú medailu SLS.

Rozsiahla liečebno-preventívna, pedagogicko-výchovná, vedeckovýskumná a organizačná činnosť jubilanta by nebola

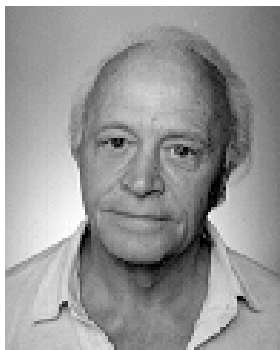
taká významná, nebyť jeho vynikajúceho rodinného zázemia. Manželka Marta, ktorá pracuje ako doktorka práv na Mestskom súde v Košiaciach, spolu s dcérou Zuzanou vytvárajú najideálnejšie podmienky pre rodinné šťastie a pracovné nasadenie.

Jubilant si udržiava životný optimizmus, mladíckosť, k čomu mu iste prispieva aj zdravý čermeľský vzduch, ktorý ho zotavuje pri zdravotných prechádzkach.

V mene výboru a členov SGPS SLS vyslovujem váženému jubilantovi poďakovanie za všetku vykonanú prácu v prospech zdravia našich žien, matiek a novorodencov. Do mnohých budúcich rokov mu želim dobré zdravie a aby ešte dlho bol pilierom a organizátorom pokroku v ženskom lekárstve. Želám mu, aby svoje celoživotné vedomosti a skúsenosti odovzdal mladým generáciám ženských lekárov tak, ako sa patrí na popredného reprezentanta nášho vedného odboru a aby ešte dlho a vysoko niesol štafetu svojich predchodcov prof. Schwarza, prof. Poradovského prof. Čunderlíka a prof. Šimku, pod vedením a po boku ktorých vyrastal a stal sa významným odborníkom.

Ad multos annos!
Doc. MUDr. Ján Štencl, CSc.
predseda SGPS SLS

MUDr. Vladimír Plintovič – 75.-ročný

MUDr. Vladimír Plintovič sa narodil 31.8.1922 v Dolnej Strehovej, vtedy okres Modrý Kameň. Maturoval na Sládkovičovom gymnáziu v Banskej Bystrici v roku 1941. Na LF SU v Bratislave promoval v r. 1948. Lekársku prax začínal na chirurgicko-pôrodničkom oddelení v Lučenci (tu pracoval do mája 1951). Potom pôsobil ako brigádnik na Trati Družby a ako závod-

ný lekár Modrokamenských uholných baní. Po skončení tohto trojročného obdobia sa dostal na gynekologicko-pôrodnicke oddelenie, kde bol prvým prednostom po odčlenení od chirurgie (1952) primár MUDr. Jaroslav Scholtz, ktorý tam pôsobil až do svojej smrti r. 1976. Od r. 1956 robil MUDr. Plintovič zástupcu primára. V r. 1976 nastúpil na miesto prednostu primár MUDr. K. Sapák, CSc., ktorý prišiel zo ženskej kliniky v Martine.

Jubilant absolvoval viaceré školenia a stáže najmä v problematike gynekologickej endokrinológie a sterility v ÚPMD a sexuologickom ústave u prof. Hynieho v Prahe. Úspešne absolvoval špecializačné atestácie I. a II. stupňa.

Z podnetu prim. Sapáka sa začal venovať prirodzenej výžive novorodencov. Na seminári v Banskej Bystrici (r. 1978) sa pr-

výkrát prezentoval tzv. laktačný program. Tento program sa stal a stále je „koničkom“ dr. Plintoviča. Na okresných, krajských, celoslovenských i celoštátnych odborných akciách prezentoval a propagoval svoje vlastné skúsenosti s týmto programom. Spolu s prof. Švejarom, ktorý bol nielen jeho vzorom, ale aj spolupracovníkom, robili aj televízny film. Jubilant napísal 130 článkov s tematikou „rooming-in“. Viedol linku dôvery a 30 rokov bol vedúcim redakčného kolektívu v krajskom denníku Smer (zdravotno-výchovné zameranie). Inicoval 4 atestačné a diplomové práce s tematikou laktácie. Vlastná kandidátska dizertačná práca však zostala pre neprajnosť doby v zásuvke jeho pracovného stola. Mesto Banská Bystrica – možno ako jediné v Európe – sponzoruje „laktačný program“. Jubilant dostal za túto aktivitu r. 1995 Cenu primátora mesta B. Bystrica.

MUDr. V. Plintovič v r. 1992 ukončil svoj pracovný pomer. Už druhé funkčné obdobie je poslancom mesta a pokračuje v naplňaní stratégie „Akčný plán zdravia“. Je predsedom riadiaceho výboru projektu „Zdravé mesto Banská Bystrica“.

Jeho zdravotno-výchovnú činnosť v r. 1992 ocenila udeľením čestného uznania Sexuologická spoločnosť ČLS. Slovenská gynekologicko-pôrodnická spoločnosť SLS ocenila doterajšiu činnosť jubilanta udelením Pamätnej medaily Univ. prof. MUDr. Michala Šeligu.

Ad multos annos!
Michal Valent

MUDr. Peter Kleskeň, CSc., päťdesiatročný

Na Slovensku sú dve vetvy Kleskeňovcov – Turčianska a Banskobystrická. A preto sa Peter Kleskeň považuje viac za Banskobystričana ako za Lučenčana, aj keď sa narodil v Lučenci. Podľa rokov prežitých so svojou rodinou v Bratislave sa už považuje za naturalizovaného Bratislavčana.

Narodil sa 14. októbra 1947 v Lučenci. Po maturite nastúpil r. 1965 na LFUK v Bratislave. Do Bratislavy prišiel plný entuziazmu a optimizmu, s cieľom obrátiť medicínu prinajmenšom „hore nohami“. Už ako študent pôsobil v rôznych funkciách – na najvyššej úrovni. Zapájal sa do mládežníckeho hnutia, bol členom Kolégia rektora UK, členom Vedeckej rady UK. Na Slovensku bol predsedom komisie pre ŠVOČ, v rámci ČSSR bol jej podpredsedom. Venoval sa organizácii študentskej vedeckej práce a príprave mladých vedeckých pracovníkov.

Pretože chcel aj sám vniknúť do vedeckej problematiky, začal ako mladý absolvent LFUK pracovať na Katedre patologickej fyziológie LFUK v Bratislave. Až neskôr ho prilákal odbor, ktorému je verný dodnes – gynekológia a pôrodnictvo. Ako odborný asistent začal pracovať na I. gynekologicko-pôrodníckej klinike LFUK v Bratislave, kde spravil aj atestáciu I. stupňa z gynekológie a pôrodnictva. Po atestácii ho zlákala vidina lepšieho života a dobrých kontaktov a prestúpil za zástupcu prednostu Gynekologicko-pôrodníckeho oddelenia Štátneho sanatória, kde dostal ponuku na vedeckú aspirantúru.

Možno tým, že sa narodil v znamení Váh, je dané to, že sa nad všetkým zamýšľa, veci zvažuje, nad problémami filozofuje, aby napokon dospel k optimálnemu riešeniu. A tak, keď zvládol základy ultrazvukovej diagnostiky a pochopil problematiku odborného vývoja v celej šírke, jednoznačne mu vychádza, že aby sa mohol odborne rozvíjať ďalej, potrebuje mať veľa klinického medicínskeho materiálu, ktorý mu však dovtedajšie pracovisko neposkytovalo. K týmto úvahám dospel napriek tomu, že to bolo krásne obdobie jeho prvých „dotykov“ v diagnostike fetálnych malformácií a aplikácie echokardiografie v gynekológii a pôrodnictve, kde vtedajšie authority zamietli jeho návrhy, aby princípy dopplerovskej diagnostiky prezentoval vo svojej kandidátskej dizertačnej práci.

Dr. Kleskeň stále viac a viac inklinoval k nášmu pracovisku a toto obdobie bolo veľmi úspešné a tvorivé nielen pre neho ale aj pre nás. Začiatkom 80 rokov nám robil prvé diagnostiky atrézií močovej rúry a my sme sa s veľkým entuziazmom začali venovať fetálnej chirurgii, aby sme poruchy, ktoré diagnostikoval, mohli terapeuticky doriešiť. Vtedy sa začala naša plodná a tvorivá spolupráca, začali sa naše pilotné štúdie – a môžem povedať, že sme boli medzi prvými na svete, ktorí sa začali zaoberať fetálnou chirurgiou (špeciálne nami vypracovaný postup marsupializácie močového mechúra a vezikálnych shuntov). Toto tvorivé nadšenie ho tak strhlo, že po absolvovaní atestácie II. stupňa z gynekológie a pôrodnictva – keď som mu ponúkol miesto odborného asistenta

na našom pracovisku, ho napriek svojej váhavej povahe bez váhania prijal.

A začalo ďalšie obdobie ešte užšej spolupráce a problémov, ktoré som mal ja s Petrom Kleskeňom a on so mnou. Nakoniec sa vždy našlo optimálne riešenie, ktoré bolo na prospech pacientom a ktoré malo adekvátny etický náboj. Pretože to boli väčšinou operácie a postupy výnimočné – a na tú dobu doslova raritné – začali nás zaujímať etické problémy v gynekológii a pôrodnictve a špeciálne vo fetálnej medicíne – a začali sme definovať práva plodu.

Pretože prístrojová technika sa opotrebovávala, len s veľkou námahou sa nám darilo udržiavať krok s vývojom vo svete. Pri nedostatku prostriedkov si táto práca vyžadovala enormné úsilie každého pracovníka a dr. Kleskeň bol vždy príkladom. Napokon sa pre kliniku podarilo získať prístroj s farebnou dopplerovskou jednotkou a dr. Kleskeň dostal nové impulzy, nové nápady a dozrel a dorástol na popredného slovenského, česko-slovenského a dnes aj európskeho gynekologického ultrasonografistu. Ale pretože u nás je to už raz tak, znovu sme v situácii, že nám chýba adekvátny prístrojový park, aby dr. Kleskeň a ďalší odborníci, ktorí vyrástli popri ňom na klinike, mohli pracovať v prospech pacientov „up to date“.

Krátko po nástupe na našu kliniku dr. Kleskeň obhájil kandidátsku dizertačnú prácu: „Prenatálna diagnostika malformácií a odchýliek vývoja plodu“. V tejto problematike sa stal všeobecne uznávaným významným a špičkovým odborníkom.

O tom, že dr. Kleskeň sa venoval medicíne celým srdcom a naplno sa jej oddal svedčí aj skutočnosť, že vymenil pohodlný a relatívne dobre zabezpečený život v Štátnom sanatóriu za tvrdú a pritom málo platenú školu. Možno aj neustále existenčné problémy pôsobili, že dr. Kleskeň sa okrem ultrazvuku začína stále viac zaoberať aj ekonomickými vzťahmi a systémami v zdravotníctve a zaujímajú ho stále viac pojmy a definície, ktorým – musím sa priznať za väčšinu z nás – sme ostatní nevenovali pozornosť a až dnes vidíme, že sú nesmierne dôležité. Môžem jednoznačne konštatovať, že aj v tejto disciplíne sa dr. Kleskeň s jeho hlbavou povahou prepracoval až do detailov. Problematika ho tak zaujala, že keď sa stal v polovici 90. rokov predsedom prípravného výboru Ultrazvukovej spoločnosti SLS, na túto významnú funkciu rezignoval, pretože uvažoval o pôsobení v oblasti zdravotníckeho poisťovníctva. Relatívne krátku dobu robil poradcu Ministra zdravotníctva SR a riaditeľa sekcie zdravotného poisťovníctva MZd SR. A vtedy som mal pocit, že sa spĺňa jeho životný sen – k stoličke ministra mal už blízko.

A tu prechádzam k jeho tretej láske – okrem ultrazvuku a poisťovníctva je to politika. O politike vášnivo diskutuje a na každú situáciu má svoj vlastný názor. V jeho diskusných príspevkoch vždy cítiť silný sociálny náboj. Toto všetko asi determinovalo, že sa stáva zdravotníckym expertom sociálnej

demokracie – a možno aj ministrom jej tieňovej vlády. To nám však zatiaľ neprezradil...

Na dr. Kleskeňovi si nesmierne vážime všetky tieto tri prejavy jeho záujmu, ale najmä to, že vždy je priateľský, otvorený – aj keď občas „vyrýva“, nikdy to nie je poza chrbát. Všetci v kolektíve ho po rokoch poznáme ako čestného človeka.

Aby oblasti jeho záujmov boli zavŕšené, absolvoval Školu verejného zdravotníctva, atestoval zo sociálneho lekárstva, externe učí problematiku cenotvorby a ekonomickej evaluácie v Škole zdravotných managerov a na Škole verejného zdravotníctva. Absolvoval rôzne študijné pobyty (napr. Fínsko, USA). O ultrazvukovej problematike prednášal na všetkých typoch vedeckých podujatí doma i v zahraničí, na európskych i svetových kongresoch. Veľmi často pôsobil ako pozvaný prednášateľ. Z uvedených problematik publikoval viacero vedecko-odborných originálnych prác. Je činný v oblasti publicistiky o organizácii a riadení zdravotníctva a v oblasti ekonomiky zdravotníctva. Spolupracoval na príprave 3 výchovno-vzdelávacích filmov. Často ho možno vidieť v televíznych reláciách o problematike fetálnej medicíny. Je členom ekonomického klubu Hospodárskych novín.

A pri tejto obrovskej aktivite ani nezbadaf, že dnes dosiahol 50 rokov. A nevidíme to na ňom ani my, lebo si stále udržia svoju vyšportovanú líniu, hoci v päťdesiatke by sme nejaké to „zaguľatenie“ už aj akceptovali. A keby sa mu neobjavoval vo fúzoch a vo vlasoch srieň – vlastne by tie roky na ňom ani nebolo vidieť.

A tak môžeme povedať, že Peter nám dospel – pracovne, duševne a fyzicky. Možno je to aj vďaka (ako on hovorí) jeho „babincu“, v ktorom nachádza životnú oporu a klud pri rôznych súčasných peripetiách v našom zdravotníctve.

A akoby to všetko, čo som o ňom už stihol povedať, nestačilo – pustil sa do problematiky možno najťažšej – prestavuje chalupu a robí z nej vidiecky dom. Aby splnil dávnu tézu a pravidlo „Zasad strom, postav dom a sprav syna!“ Strom zasadil, dom stavia, syn sa mu však zatiaľ nedarí, hoci niekedy by iste mal rád vedľa seba chlapa, aby vo svojom „babinci“ nebol minoritný... V jeho repertoári chýba ešte niečo, kniha, v ktorej by zhrnul kus svojho života. Kniha o problematike, v ktorej sa vyzná, o ultrazvukovej diagnostike. Všetci veríme, že aj toto sa mu podarí a v krátkej dobe budeme mať jeho knihu k dispozícii.

V závere nemôžem nespomenúť aj jeho koničky. Z nich sa najdlhšie venuje poľovníctvu, aj keď v poslednom čase už stále zriedkavejšie. V mladom veku bol uznávaný tanečník a snáď aj po päťdesiatke si zachová svoje krokové variácie.

Milý Peter, rád by som Ti povedal, že prekonať päťdesiatku nie je najhoršie. Nesmieš však dovoliť, aby si vek začal cítiť. Ak to dokážeš, môžem Ti prezradiť a ubezpečiť Ťa, že aj život po päťdesiatke prináša ešte veľa krás a radostí.

*Doc. MUDr. Ján Štencl, CSc.
prednosta KCHŽ DNsP*

Prof. MUDr. Teodor Schwarz (1892-1980) – 115. výročie narodenia

Prof. MUDr. Teodor Schwarz sa narodil 28. augusta 1892 v Pukanci. Pochádzal z uvedomelej slovenskej rodiny. Otec bol advokát. Maturoval na evanjelickom lýceu v Bratislave (1911). Pre svoju národnú uvedomelosť mal počas stredoškolských štúdií problémy. Lekársku fakultu začal študovať v Budapešti (1911-1915). Vojenskú prezenčnú službu nastúpil v rakúsko-uhorskej armáde (do r. 1918). Po vzniku ČSR bol opäť povoláný do čs. armády. Po ukončení prezenčnej služby pokračoval v medicínskom štúdiu na LFUK v Prahe, kde promoval 10. júla 1920. Po skončení medicíny ihneď opäť narukoval a slúžil do r. 1921 na plebiscitovom území Oravy. Neskôr pracoval ako externista na ortopedickej klinike, potom ako sekundárny lekár na chirurgickej klinike a napokon ako asistent na gynekologicko-pôrodnickej klinike v Bratislave. V r. 1929 prešiel na ženskú kliniku prof. Jerieho do Prahy, kde pôsobil až do r. 1935, kedy sa habilitoval na docenta. Od 1.6.1936 do r. 1948 bol primárom na ženskom oddelení v Martine. Aktívne sa zúčastnil SNP. V r. 1949 prešiel do Košíc, kde sa začala budovať nová lekárska fakulta a tam sa stal pred-

nostom gynekologicko-pôrodnickej kliniky a vedúcim katedry. V r. 1955 bol menovaný za profesora. Po odchode do dôchodku (1965) žil v Bratislave, kde zomrel 14.2.1980 a kde je aj pochovaný.

Prof. Schwarz bol vynikajúci lekár, vedec a učiteľ v odbore gynekológia a pôrodnictvo, ktorý bol uznávaný nielen na Slovensku, ale v celej ČSFR. Bol zakladateľom modernej onkologickej gynekológie na Slovensku, bol priekopníkom nových preventívnych smerov v pôrodnictve. Zdôrazňoval význam organizovanej prenatalnej starostlivosti o tehotné ženy, význam včasnej hospitalizácie patologickej gravidity a koncentrácie všetkých pôrodov do novozriaďovaných pôrodnických oddelení. Ako prvý na Slovensku zaviedol diagnostiku ženskej sterility pomocou hysterosalpingografie, zaviedol a vyžadoval systematické vyšetrenie bioptického materiálu získaného pri gynekologických operáciách. V tom čase to znamenalo veľký pokrok v diagnostike najmä zhubných nádorov ženských genitálií.

V jeho osobe sa syntetizovali vlastnosti čestného a svedomitého človeka a veľkého lekára, pedagóga a vedca. Založil

vynikajúcu školu – k jeho žiakom patria prof. Čunderlík, DrSc., prof. Poradovský, DrSc., prof. Šimko, DrSc., aj prof. Pačín, DrSc. Celým svojim životom, osobnými vlastnosťami a vysokou odbornosťou silne vplýval nielen na svojich spolupracovníkov a žiakov, ale aj na širokú verejnosť. Vo svojom celoživotnom diele dokázal harmonicky skĺbiť prácu vynikajúceho vedca, učiteľa a lekára. V práci bol prísny na seba,

bol svedomitý, disciplinovaný. Presnosť a svedomitosť vyžadoval aj od svojich spolupracovníkov. Na druhej strane bol ale nesmierne ľudský a obetavý vo vzťahu k chorým ženám a rodičkám. Týmto pracovným zásadám bol verný po celý svoj život.

Michal Valent

Spomienka na Františka Kalinu (1919-1992)

František Kalina, dlhoročný redaktor Vydavateľstva Osveta v Martine, muž veľkých koncepcií a zriedkavej vytrvalosti a energie, vynikajúci spolupracovník a predovšetkým verný a úprimný priateľ, nie je medzi nami už päť rokov a my trvale cítime jeho nenahraditeľnú stratu.

Zdravotníckej odbornej literatúre upísal takmer celý svoj život. A ak sa slovenské zdravotníctvo môže preukázať stovkami publikácií na vysokej odbornej úrovni – je to aj výsledok jeho nevídanej pracovitosti a koncepčného myslenia. Pomáhal na svet originálnym myšlienkam, novým poznatkom zvyšujúcim úroveň jednotlivých medicínskych odborov a uvádzal ich do života nášho

zdravotníctva. Od roku 1953 kládol pevné základy zdravotníckej odbornej a učebnicovej literatúry na Slovensku v edíciách, ktoré vychádzajú vo Vydavateľstve Osveta dodnes. Staral sa o tvorbu a rozvoj zdravotníckej odbornej terminológie, pričom úzkostlivo dbal o čistotu národného jazyka.

Na Ferka Kalinu človek nemôže zabudnúť – vždy nám ho budú pripomínať knihy, ktorým otváral cestu medzi ľuďmi a spomienky na jeho rýdže priateľstvo a nesmiernu lásku k slovu.

Za obdobie činnosti šéfredaktora F. Kalinu vyšli Gynekológia a pôrodnictvo (I.-V. diel), Tehotenské a pôrodnické krvácanie, Urogenitálna trichomoniáza, Prevencia v gynekológii a pôrodnictve, Hemolytická choroba novorodencov, Náuka o materstve, Narodí sa nám dieťaťko, Gynekologická endokrinológia, Výchova k rodičovstvu, Vybrané kapitoly zo sexuológie a hraničných odborov a ďalšie publikácie.

Libuša Chrasteková

Z HISTÓRIE MEDICÍNY

K začiatkom doškolenia lekárov na Slovensku

Miloslav Tichý

Veľmi ma zaujali osobné spomienky autora MUDr. J. Černaya, CSc., uverejnené v poslednom čísle Praktickej gynekológie. Je nanajvýš žiaduce, aby súčasníci historických epizód spracovali a zverejnili svoje spomienky. Často sú nenahraditeľné.

Chceli by sme pri tejto príležitosti doplniť a rozšíriť niektoré poznatky o začiatkoch doškolenia lekárov na Slovensku z pohľadu historika, ktorý už tri decéniá pracuje na problematike dejín medicíny a zdravotníctva. V súvislosti s dlho-

ročnou prácou na dejinách Lekárskej fakulty UK v Bratislave už dávnejšie upútala našu pozornosť otázka prepojenia pregraduálnej a postgraduálnej výchovy lekárov. Okrem tohto problému venujeme niekoľko poznámok aj Černayovej dvojici lekárov: MUDr. Chura a MUDr. Švejcar.

Až vznik Československej republiky a založenie Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej LF UK) umožnili aj začiatky postgraduálnej výchovy lekárov na Slovensku. V spoločnej práci s prof. Beniakovom sme vysoko ocenili záslužnú prácu českých profesorov pri založení a najmä v prvom decéniu existencie LFUK (Beniak a Tichý, 1992). Výchova slovenského lekárskeho dorastu bola tak po-

---

Adresa: Doc. MUDr. M. Tichý, CSc., Gercenova 7, 851 01 Bratislava, Slovensko.

sunutá o čas, ktorého nemal slovenský národ pri vstupe medzi novodobé národy nazvyš. Dokladom vysokej úrovne, na ktorej začínala LFUK svoju pôsobnosť, je aj to, že už o dva roky po jej založení (1919) mohla táto prvá slovenská vysoká škola začať s kurzami pre ďalšie odborné vzdelávanie – už nie medikov, ale lekárov.

Podľa archívnych prameňov prvá iniciatíva pri doškolení lekárov sa datuje do roku 1920. Pretože LFUK začínala vyššími klinickými ročníkmi (teoretické ročníky a pracoviská vznikli až neskôr v rokoch 1923–1924), prvé pokusy o ďalšiu výchovu lekárov sa viažu na klinické a paraklinické odbory. Podľa našich doterajších výskumov prišiel ako prvý s myšlienkou doškolenia lekárov profesor chirurgie MUDr. Stanislav Kostlivý. Doškolenie si predstavoval tak, že by boli "...poriadané asi štrnásťdenné kurzy klinikou v spojení s ústavmi, zostavil by sa cyklus prednášok, organicky spojených, v ktorých by boli preberané všetky odbory vedy lekárskej, so zvláštnym zreteľom na potreby praktického lekára. Prednášať by sa začalo interné lekárstvo, detské lekárstvo, patologická anatómia, chirurgia, röntgenológia, urologické praktikum, hygiena, pôrodníctvo a gynekológia" (Archív LF).

Už samo pôsobenie českých profesorov na LFUK bolo vlastne zárodočnou formou ďalšej výchovy prvej a druhej generácie slovenských lekárov. O profesorovi Kostlivom to platí dvojnásobne. Vychoval okolo stovky chirurgov, 51 významných žiakov. Z nich bolo 11 profesorov, 7 docentov a ostatní sa stali väčšinou primármi nemocníc na Slovensku. Ale profesor Kostlivý mal aj priamy vplyv na to, že z kádrov Chirurgickej kliniky postupne vznikli samostatná Ortopedická klinika, Ušná klinika, Klinika chirurgickej propedeutiky, Klinika urologická a Neurochirurgické oddelenie.

Pretože MUDr. J. Černay spomenul osobnosť profesora MUDr. Churu, chcem sa aj ja krátko zmieniť o tejto veľkej osobnosti detského lekárstva na Slovensku. Chcem upozorniť na to, že jeho pedagogické ovplyvňovanie procesu doškolenia lekárov začalo oveľa skôr, ako boli roky jeho "vyhnanstva, či azylu" v Trenčíne.

Prof. Chura bol žiakom Brdlíkovej školy detského lekárstva. Mal šťastie, že už ako asistent na LFUK sa ocitol na dvoch pracoviskách, ktoré viedli vynikajúce lekárske osobnosti. Kto z lekárov by nepoznal meno profesora Frankenbergera? Na detskej klinike začal MUDr. Chura pracovať roku 1925 ako klinický sekundár. Už vtedy to bolo zdravotnícke a školské pracovisko pomerne rozsiahle, zmodernizované a cieľavedome vedené.

Prof. MUDr. J. Brdlík, ktorý kliniku založil a viedol, si uvedomoval, že jeho povinnosťou je vychovať prvú generáciu slovenských pediatrov. Uvedomoval si však aj to, že jeho povinnosťou ako prvého prednostu Detskej kliniky na LFUK je nielen choré deti liečiť, ale aj "... zúčastňovať sa osobne a so svojimi lekármi na zvýšení úrovne zdravotnej uvedome-

losti slovenského ľudu. Jemným a taktným vystupovaním sa mu podarilo v krátkom čase združiť lekárov rôznej národnosti do družného kolektívu osvojujúceho si názory svojho šéfa na komplexnosť pracovných povinností dobrého pediatra, rešpektovať v práci odlišné reakcie detí v jednotlivých štádiách detského veku a ovládať diagnostiku, kuratívnu a prevenciu všetkých detských chorôb" (Päťdesiat rokov UK, 1969).

Roku 1930 profesora Brdlíka menovali za profesora Karlovej Univerzity. Svoje poslanie na Slovensku považoval za skončené. Ešte predtým, roku 1929 habilitoval svojich asistentov: MUDr. Churu a MUDr. Švejcar. MUDr. Chura sa habilitoval ako prvý zo slovenských lekárov za súkromného docenta z odboru detského lekárstva. Vo svojej správe o práci MUDr. Churu (ako predseda habilitačnej komisie) podal profesor Brdlík toto svedectvo: MUDr. Chura "... preukázal vedeckou prácou veľkú usilovnosť a snahu po prísne vedeckom bádání spojenú so zručnosťou experimentátora a veľkú znalosť medicínskej literatúry, čo zaručuje, že bude s úspechom pokračovať v budúcich prácach" (Archív UK).

Roku 1930 profesor Brdlík odišiel do Prahy. Ako svojho nástupcu do funkcie prednostu Detskej kliniky navrhol svojho dlhoročného asistenta a spolupracovníka doc. MUDr. Churu. Bol toho názoru, že nepísanou zásadou českých profesorov na LFUK je vychovať si spolupracovníka z radov domácich slovenských lekárov a po svojom odchode z funkcie ho navrhnúť na miesto prednostu kliniky (či katedry). To bol aj hlavný dôvod, prečo uprednostnil doc. Churu pred doc. Švejcarom. Aj doc. Švejcar veľmi túžil stať sa prednostom Detskej kliniky LFUK v Bratislave. Doc. Švejcar však vôbec nebol poškodený po odchode profesora Brdlíka do Prahy. Profesor si ho vzal do Prahy so sebou, neskôr sa doc. Švejcar stal aj profesorom Karlovej Univerzity a prednostom jej Detskej kliniky.

Pôsobeniu profesora Churu na LFUK sme venovali už tri štúdie. Pri tejto príležitosti chcem zdôrazniť, že ako profesor a prednosta Detskej kliniky LFUK a Detskej kliniky Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity v rokoch 1930–1945 sa intenzívne venoval nielen výchove medikov, ale aj postgraduálnej výchove lekárov na Slovensku a v Slovenskej republike. Z jeho asistentov a spolupracovníkov sa stali významní predstavitelia detského lekárstva na Slovensku. Spomeňme aspoň niektorých: Kux, Masárová, Donovalová, Mores, Kardoš, Drgoň, Böhm, Radosa, Grujbár, Fodorová, Michaličková, Roháčiková, Činovský, Šimko, Božek, Širchich, Chmeľo, Peniažka, Novák, Miklušica a ďalší.

Aj príspevok MUDr. Černaya dokazuje, že profesor Chura nezaháľal a účinne pomáhal pri doškolení lekárov aj po roku 1945 – napriek surovému postupu proti jeho osobe. Keď po roku 1945 lákali profesora Churu zahraničné kliniky a sľubovali mu dokonca aj "zlato", odmietol lákavé ponuky so slovami: "Nemôžem odísť, mám tu svoje deti." Nemyslel tým

len na svoje vlastné deti. Osobnosť profesora Churu by si zaslužila osobitnú rozsiahlu štúdiu.

Pretože píšem tieto riadky pre časopis Praktická gynekológia, spomeniem v závere ešte niektoré osobnosti, ktoré stáli pri začiatkoch doškolovania gynekológov a pôrodníkov. Gynekologickú a pôrodnícku kliniku na LFUK založil a do roku 1925 viedol profesor Gustáv Müller. Bol to prvý dekan tejto fakulty. Jeho prvými spolupracovníkmi pri výchove medikov od roku 1919, ale aj pri doškoloванні lekárov po roku 1920 boli: M. Šeliga, J. Bazal, F. Horálek, E. Nemeč, E. Graca a Š. Neuschl (Archív LF). Väčšina z nich sa stala primármi nemocníc na Slovensku. Keď profesor Müller zavŕšil etapu svojho budovateľského úsilia na Slovensku, odišiel roku 1925 do Brna. Po jeho odchode sa stal prednostom kliniky doc. MUDr. Michal Šeliga, ktorý sa stal onedlho aj prvým slovenským profesorom gynekológie a pôrodníctva. Na spomenutej klinike, ktorá sa tiež intenzívne starala nielen o pregraduálne, ale aj o postgraduálne školenie lekárov na Slovensku, sa už od roku 1936 objavilo meno MUDr. E. Dlhoša. S menom profesora Dlhoša, DrSc., sú úzko spojené začiatky doškolovania lekárov v Martine, neskôr v Trenčíne a v Bratislave. Tejto zakladateľskej osobnosti IVZ venujeme samostatnú publikáciu.

Literatúra

1. **Archív Univerzity Komenského v Bratislave.** Fond: rektorát UK (v texte Archív UK).
2. **Archív Lekárskej fakulty UK v Bratislave.** Fond: Zápisky profesorského zboru (v texte Archív LF).
3. **Beniak M., Tichý M.:** Dejiny Lekárskej fakulty UK v Bratislave. I. časť, Bratislava 1992.
4. **Černay J.:** Začiatky doškolovania lekárov v Trenčíne – osobné spomienky. Prakt. Gynek., 4, 1997, č. 3, s. 141–143.
5. **Päťdesiat rokov Univerzity Komenského v Bratislave.** Bratislava 1969.
6. **Tichý M., Volná A.:** Prínos pracovníkov Detskej kliniky LF UK v Bratislave k starostlivosti o dieťa. Bratisl. lek. Listy, 1989, č. 7, s. 548–557.
7. **Tichý M., Pavlíková L., Kapellerová A., Schmidová A.:** Působenie profesora Churu na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Bratisl. lek. Listy, 1992, č. 4, s. 203–207.

Do redakcie došlo 2.10.1997.

Správa z III. sympózia neštátnych gynekológov v Púchove

11. októbra 1997 sa o 9.00 h vo veľmi peknom prostredí kongresovej haly biznis centra Matador Púchov zišla takmer stovka privátnych gynekológov od Vranova až po Bratislavu. Hlavnou témou podujatia bola problematika ženskej močovej inkontinencie „Gynekologická urológia – stres inkontinencia“.

V poradí už tretie sympóziu opäť organizovala Privátna gynekologická klinika (One Day Clinic) MUDr. Jozefa Tomana v Považskej Bystrici.

Pred odbornou časťou predniesol MUDr. P. Hruzík, CSc., gratuláciu organizátorovi podujatia k okrúhlemu životnému jubileu. Úvodná prednáška MUDr. O. Sádovského, CSc., sa týkala rozdelenia, diagnostiky a liečby inkontinencií. Problematiku diagnostiky močovej inkontinencie doplnenú vlastnými klinickými skúsenosťami na Urologickej klinike JLF UK v Martine predniesol MUDr. J. Švihra, CSc. Pred prestávkou dostali slovo aj zástupcovia fi Frank Slovakia a B-Braun. MUDr. Jakab (Frank Slovakia) odporučil začať liečbu stres inkontinencie použitím vaginálnych pesarov (aspoň na pol roka – v časti prípadov nastane spontánne vyliečenie). Jeho odporúčenia podporili viacerí diskutujúci. MUDr. Gavorníková predstavila projekty fi B-Braun.

V druhej časti sympózia doc. MUDr. L. Popp z privátnej kliniky dr. Guth (Hamburg) prednášal o svojich skúsenos-

tiach s liečbou močovej inkontinencie. Jeho prednáška sa opäť vyznačovala vysokou odbornosťou a didaktickou hodnotou. Pri liečbe postupuje takto: najskôr vaginálna hysterektómia (asi v 80-90 %) s následnou abdominálnou operáciou podľa Burcha. Autor je presvedčený, že nie je viac ako 10 gynekológov na svete, ktorí dokážu správne urobiť túto operáciu laparoskopicky.

Zaujímavá bola aj prednáška prim. MUDr. T. Matušku, CSc., z Nových Zámok, ktorý sa uvedenou problematikou zaoberá už dlhší čas. Autor prezentoval svoje výsledky, ktoré potvrdili správnosť cesty, po ktorej kráča. Veľký úspech mali aj prednášky MUDr. Hollého, CSc., a MUDr. Križka, CSc., z II. gynekologicko-pôrodníckej kliniky LFUK v Bratislave. Obaja prednášajúci mali prednášky zamerané na vlastné skúsenosti zo svojej kliniky. MUDr. Križko, CSc., spolu s prim. MUDr. Paldiom, CSc., ako jedni z prvých na Slovensku robia Burchovu operáciu laparoskopicky a tvrdia, že s veľmi dobrými výsledkami. Na druhej strane bol citovaný zahraničný autor, ktorý tvrdí, že recidíva ochorenia po laparoskopicko- operácii je až 30 %, zatiaľ čo po klasickom postupe podľa Burcha iba v necelých 10 % (kontrola po 3 rokoch).

Po odbornej časti bol slávnostný obed s možnosťou ďalšej neformálnej diskusie a výmeny skúseností. Celé podujatie bolo organizované s cieľom vytvoriť priestor pre konzultácie

a výmeny názorov a skúseností urológov, domácich i zahraničných gynekológov. Stále platí, že väčšia informovanosť a hlbšie vedomosti sú podmienkou zlepšenia starostlivosti o pacientky.

Veríme, že podujatie opäť splnilo svoje poslanie a na priane účastníkov sympózia budeme pripravovať aj ďalšie (IV.) stretnutie, ktoré bude zamerané na tému „Gynekologická en-

doskopia – moderné trendy“. Súčasne si dovoľujem pozvať všetkých záujemcov na toto stretnutie. Potrebné informácie poskytnem všetkým záujemcom.

Za veľmi príjemné a neformálne stretnutia patrí vďaka organizátorom sponzorom sympózia (Nimag, Schering, B-Braun, Frank Slovakia, Pharmacia-Upjohn, Matador Púchov).

MUDr. Jozef Toman

Endoskopia v gynekológii – Hatvanyho deň

6. novembra 1997 bola v Leviciach Celoštátna vedecko-pracovná schôdza venovaná problematike endoskopie v gynekológii. Podujatie zorganizovalo Gynekologicko-pôrodnické oddelenie NsP v Leviciach. Celé podujatie bolo venované pamiatke prim. MUDr. Tibora Hatvanyho (1921-1986), priekopníka gynekologickej endoskopie na Slovensku. MUDr. Hatvany bol prednosta Gynekologicko-pôrodnického odd. NsP v Leviciach (1953-1962), neskôr prednosta Ženského odd. NÚTaRCH v Podunajských Biskupiciach. Počas svojho aktívneho pôsobenia urobil viac ako 1000 endoskopických vyšetrení (prevážne kuldoskopii).

Schôdza bola v príjemnom prostredí obnoveného kultúrneho domu Družba. Zúčastnilo sa tu asi 120 ženských lekárov z celého Slovenska. O význame podujatia svedčí aj účasť doc. MUDr. J. Štencla, CSc., predsedu SGPS SLS.

Podujatie otvoril slávnostným príhovorom riaditeľ NsP v Leviciach MUDr. Medovarský. Na otvorení sa zúčastnil aj primátor mesta a zástupcovia štátnej správy. Spomienku na primára Hatvanyho predniesol MUDr. S. Blaho, jeho bývalý spolupracovník.

V odbornej časti doc. Štencl predniesol prednášku o managemente ováriových tumorov. Poukázal na veľký prínos dopplerovskej sonografie pri náročnej diagnostike ováriových nádorov. V rámci komplexu vyšetrovacích postupov má nezastupiteľné miesto aj laparoskopia. Prof. Danko analyzoval skúsenosti martinskej kliniky s hysteroskopiou. Dokumentoval 4 prípady diagnostiky ca endometria v štádiu Ia u bezpríznakových pa-

cientok. S najväčšou pravdepodobnosťou by sa inou dostupnou diagnostickou metódou nezachytili. Autori z NÚTaRCH sa vo svojich prácach venovali využitiu laparoskopie a minilaparoskopie pri diagnostike a liečbe sterility, GEU a zápalových procesov malej panve. Aj autori z Banskej Bystrice a z Michaloviec predniesli svoje praktické skúsenosti s hysteroskopiou. MUDr. M. Križka, CSc., z II. gynekologicko-pôrodnickej kliniky LFUK v Bratislave a autori zo Zvolena referovali o svojich skúsenostiach s LAVH. Autori z Levíc demonštrovali modernú laparoskopickú liečbu tubárnej GEU použitím vazokonstričných preparátov. Prim. Krekule zo Šale poukázal na event. komplikácie laparoskopie a možnosti ich prevencie, diagnostiky a liečby.

Na stretnutí odznelo 24 prednášok v dvoch blokoch. Prednášky vyvolali vecnú diskusiu. Ukázalo sa, že endoskopia má svoje pevné a veľmi dôležité miesto v gynekologickej diagnostike a liečbe. Zo stretnutia vyplynulo, že endoskopia už nie je doménou len veľkých kliník, ale – úmerne k finančným možnostiam – sa stáva samozrejmom súčasťou bežnej gynekologickej praxe aj v zariadeniach nižšieho stupňa.

Prínosom stretnutia sú aj neformálne stretnutia lekárov z rôznych nemocníc a výmena ich skúseností na najaktuálnejšie témy gynekologickej praxe. Priateľské stretnutia sú v dnešnej – niekedy zbytočne hektickej dobe – stále vzácnejšie. Veríme, že toto úspešné podujatie bude mať aj v budúcnosti rovnako vydarené „reprízy“.

Dalibor Kušník, Juraj Braun

Problémy gynekologickej urológie

23. mája 1997 bola v Nových Zámkoch Celoštátna vedecko-pracovná schôdza venovaná gynekologickej urológii. Organizátorom podujatia bolo Gynekologicko-pôrodnické odd. NsP v Nových Zámkoch. Akciu koordinoval prim. MUDr. T. Matuška, CSc. V odbornom programe odznelo 28 prednášok autorov zo SR, Českej republiky, Nemecka a Rakúska.

Schôdzu otvoril predseda SGPS SLS doc. MUDr. J. Štencl, CSc. V úvodnej prednáške doc. Filický, DrSc., analyzoval úroveň urogynekológie na Slovensku. S potešením konštatoval, že väčšina našich gynekologických oddelení zachytila moderné svetové trendy v diagnostike i v liečbe. Úroveň starostlivosti o inkontinentné ženy u nás neustále stúpa. Niektoré

práce, ktoré boli na tomto podujatí prednesené, sú in extenso uverejnené v tomto čísle *Praktickej Gynekológie*.

Program schôdze sa neobmedzil len na odborné prednášky. Súčasťou akcie boli aj dva priame prenosi z operačnej sály. Prim. MUDr. Paldia (II. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK, Bratislava) prakticky predviedol kolposuspenziu laparoskopickou cestou u pacientky so stresovou inkontinenciou moča. Schôdzu poctil svojou prítomnosťou a aktívnou účasťou aj prof. dr. E. Petri (Gynekologická klinika Schwerin, Nemecko). Jedným z vrcholov podujatia bola skvelá operačná technika prof. Petriho, ktorú mohli vidieť účastníci v priamom prenose z operačnej sály pri *fixatio vaginae*

sacrospinalis sec. Amreich-Richter. Prenos bol spojený s podrobným komentárom jednotlivých fáz operácie.

V závere stretnutia doc. Filický, DrSc., ocenil početnú účasť lekárov zo SR i zo zahraničia. Zhodnotil bohatú diskusiu po každej prednáške a zdôraznil potrebu užšej spolupráce odborníkov, ktorí sa venujú urogynekológii. Pravidelné stretnutia spojené s výmenou skúseností sú dôležitým predpokladom skvalitňovania starostlivosti o ženy s močovou inkontinenciou.

Za významné a úspešné podujatie organizované na vysokej odbornej a spoločenskej úrovni patrí vďaka všetkým účastníkom, organizátorom a v neposlednom rade aj všetkým sponzorom akcie.

Prim. MUDr. Tibor Matuška, CSc.